

POCTA NAŠIM PŘEDCHŮDCŮM: ŠÉFREDAKTOŘI ČASOPISU HYGIENA

A TRIBUTE TO OUR PREDECESSORS: THE EDITORS-IN-CHIEF OF THE HYGIENA JOURNAL

FRANTIŠEK KOŽÍŠEK, JAROSLAV KRÍŽ

Státní zdravotní ústav, Praha, Česká republika

SOUHRN

Hygiena je národní odborný časopis zaměřený na tradiční témata hygieny, ochrany zdraví, na primární prevenci nemocí a podporu zdraví. Letošní 68. ročník dokumentuje stabilitu a význam Hygieny, která patří v České republice mezi zdravotnické časopisy s nejdelší historií. O přízeň čtenářů i autorů se velmi zasloužili šéfredaktoři – předsedové redakčních rad. Vedle práce pro časopis se významně podíleli na rozvoji hygieny, na uplatnění ochrany a podpory zdraví ve společnosti a na pregraduální i postgraduální výchově lékařů hygieniků. Mnozí zastávali významné společenské a řídicí funkce v resortu zdravotnictví a na lékařských fakultách. Svým článkem je chceme připomenout. Prvním šéfredaktorem v letech 1952–1955, kdy byl časopis společný pro hygienické obory i epidemiologii, byl světově známý epidemiolog Karel Raška. Samostatný časopis Hygiena, který v průběhu let mírně změnil svůj název, vedli Karel Symon (1956–1967), Jiří Havránek (1968–1971), Jaroslav Lener (1972–2003), Jindřich Fiala (2004–2006), Jaroslav Kríž (2007–2021) a František Kožíšek (od r. 2022).

Klíčová slova: časopis Hygiena, osobnosti, veřejné zdraví – historie

SUMMARY

Hygiena is a national professional journal focusing on traditional topics of hygiene, health protection, primary prevention of diseases and health promotion. This year's 68th volume documents the stability and importance of Hygiena, which is one of the longest-established medical journals in the Czech Republic. Its readers' and authors' favour has been greatly conducted to by the editors-in-chief – chairmen of the editorial boards. In addition to their work for the journal, they have contributed significantly to the development of public health, to the application of health protection and promotion in society and to the undergraduate and postgraduate education of public health officers. Many held important social and managerial positions in the public health sector and faculties of medicine. With this article we would like to commemorate them. The first editor-in-chief in 1952–1955, when the journal covered both public health and epidemiology, was the world-famous epidemiologist Karel Raška. The separate journal Hygiena, which changed its name slightly over the years, was headed by Karel Symon (1956–1967), Jiří Havránek (1968–1971), Jaroslav Lener (1972–2003), Jindřich Fiala (2004–2006), Jaroslav Kríž (2007–2021) and František Kožíšek (since 2022).

Key words: Hygiena journal, significant persons, public health – history

<https://doi.org/10.21101/hygiena.a1838>

Úvod

Dobrá odborný časopis nedělá jedna osoba. Za jeho úspěchem stojí především kvalitní autoři, důslední recenzenti, spolehlivý tajemník časopisu, který komunikuje s autory a recenzenty, inovativní redakční rada, odborně zdatní jazykoví a techničtí redaktori, grafici ad. Šéfredaktor čili předseda redakční rady obvykle v současné době již neovlivňuje „denní chod“ časopisu, pokud tedy zrovna nerozhoduje o přijetí či nepřijetí rukopisu, ke kterému recenzenti zaujali zcela odlišná stanoviska. Rozhoduje ale o významných změnách v obsahu či zaměření časopisu a především musí hájit časopis v době, kdy se mu nedaří nebo se netěší přízni a podpoře, což jde někdy ruku v ruce se společensko-politickou přízní a podporou oboru, který reprezentuje. Vystupuje jako hlavní a zastřešující osoba celého

redakčního kolektivu a je mu, ať už právem (to větší) či neprávem, přisuzována klíčová role v jeho vedení a zachování jeho existence. Musí být uznávanou osobností s odbornou i společenskou autoritou. Rádi bychom zde proto čtenářům připomněli šéfredaktory Hygieny od jejího vzniku.

Nejprve si ale stručně přiblížíme vznik a vývoj časopisu a jeho názvů. Pod názvem Československá hygiena se zrodil v roce 1956, kdy vyšel první ročník. Nutno však připomenout, že to nebyl úplný prvopočátek tuzemského hygienického tisku. Nepočítáme-li časopisy, které vycházely již v první polovině 20. století, pak prvním předchůdcem byly čtyři ročníky časopisu Československá hygiena, epidemiologie, mikrobiologie, který vycházel v letech 1952–1955 a kterému dělal vedoucího redaktora Karel Raška. Počínaje pátým ročníkem tohoto časopisu se hygiena osamostatnila a původní časopis

vycházel dále pod názvem Československá epidemiologie a mikrobiologie; proto jeho současný následník (Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie) uvádí již 72. ročník (2023).

Vedoucím redaktorem Čs. hygieny byl od počátku v roce 1956 Karel Symon, populární postava naší hygienické historie, který ho vedl do roku 1967. Po něm převzal štafetu Jiří Havránek (1968–1971) a po něm Jaroslav Lener (1972–2003). S údivem poznamenáváme, že první ročník časopisu vyšel v šesti číslech a celkovém počtu 324 stran a během několika málo let se počet čísel za rok rozrostl na deset s celkovým počtem stran až 600/ročník. Zlom nastal až v roce 1991. Ještě stojí za to zdůraznit, že naprostá převaha autorů již od prvních ročníků nepocházela z lékařských fakult či ze SZÚ, jako je tomu v posledních cca 25 letech, ale skutečně z hygienického „terénu“ – KHS (krajských hygienických stanic) a OHS (okresních hygienických stanic). To, bohužel, dnes chybí.

Po roce 1990 začalo střídání vydavatelů i názvů časopisu. Po rozdělení Československa nesl 38. ročník (1993) časopisu na jeden rok nový název Česko-slovenská hygiena, od ledna 1994 se pak název opět změnil na Hygiena – Časopis pro ochranu a podporu zdraví. Redakční rada zůstávala nadále česko-slovenská a časopis byl nadále otevřen k publikaci slovenským kolegům. Během 90. let docházelo k postupné redukci počtu čísel (na 4/rok) i stran (na cca 240 ročně).

V roce 2003 se vydavatel (Česká lékařská společnost JEP) rozhodl, že ztrátové tituly už nebude dále vydávat a ke konci roku jejich vydávání pozastaví. Potkalo to také Hygienu. Společnost hygieny a komunitní medicíny (SHKM) se s tím nesmířila a rozhodla se, že vezme vydávání časopisu do svých vlastních rukou. Česká lékařská společnost se však odmítla názvu časopisu vzdát a uvolnit jej pro jiné nakladatelství, a tak musel vzniknout „nový“, resp. nově nazvaný časopis, Česká a slovenská hygiena, byť se tvářil, že je pokračovatelem starého. S číslováním od 1. čísla 1. ročníku. Pod tímto názvem vycházel dva roky (2004–2005) a jestliže kontinuitu nepovažujeme za přerušenu, znamenalo to 49. a 50. ročník. Protože se koncem roku 2005 Česká lékařská společnost vzdala práva na vydávání původního časopisu a uvolnila titul pro SHKM, mohl časopis do druhého půlstoletí vstoupit opět nově a přitom s pokračováním tradice: vrátil se k názvu Hygiena, navázal na původní číslování a vstoupil tedy do svého 51. ročníku.

Podrobnější zpráva o vývoji časopisu v letech 1956–2006 vyšla v roce 2006 (1). V roce 2004 dostal časopis nejen nového vydavatele, nový formát (A4) a design, ale i nového šéfredaktora Jindřicha Fialu, který vedl časopis po tři roky. Od roku 2007 se pak stává předsedou redakční rady Jaroslav Kříž a od roku 2022 František Kožíšek.

Abychom čtenářům přiblížili jednotlivé osobnosti stojící v čele redakční rady časopisu, přinášíme stručné životopisné portréty všech šéfredaktorů, chronologicky řazených, včetně Karla Rašky, šéfredaktora časopisu Československá hygiena, epidemiologie, mikrobiologie.

Šéfredaktoři časopisu

Prof. MUDr. Karel Raška

Po založení časopisu Československá hygiena, epidemiologie, a mikrobiologie v roce 1952 byl Karel Raška čtyři roky jeho vedoucím redaktorem. Čs. hygiena, která se od tohoto periodika oddělila a začala vycházet v roce 1956, měla vlastní redakční radu, byť byl prof. Symon členem redakční rady i předcházejícího časopisu.

Karel Raška se narodil 17. 11. 1909 ve Strašíně u Sušice. Po promoci v roce 1932 na Lékařské fakultě UK nastoupil do armády jako epidemiolog a mikrobiolog a svůj organizační talent zde poprvé uplatnil při zajišťování zdravotní péče o lidi vyhnané z pohraničí obsazeného nacistickým Německem v roce 1938. Po rozpuštění čs. armády odešel do Státního zdravotního ústavu a na konci druhé světové války neohroženě a účinně zasahoval se svými spolupracovníky proti epidemii skvrnitého tyfu v koncentračním táboře a ghettu v Terezíně.

V roce 1952 se stal ředitelem nově založeného Ústavu epidemiologie a mikrobiologie v areálu bývalého Státního zdravotního ústavu. Na Lékařské fakultě hygienické a Institutu pro další vzdělávání lékařů vedl katedry epidemiologie. V roce 1963 byl jmenován ředitelem sekce infekčních nemocí WHO a zahájil úspěšný globální program eradikace pravých neštovic; významně se podílel i na realizaci preventivního očkování proti dětské obrně. Byl také autorem tzv. epidemiologické bdělosti (surveillance), kterou WHO přijala mezi základní epidemiologické metody. Po roce 1970 byl pro nemilost ze strany tehdejšího ministra zdravotnictví dr. Prokopce, jehož plagiát kandidátské práce Raška odhalil, ostrakizován. Musel odejít do předčasného důchodu a jeho práce nesměly být mladšími českými epidemiology citovány.

Profesor Raška zemřel 21. listopadu 1987 (2, 3).

Prof. MUDr. Karel Symon

Prof. Symon redigoval časopis Československá hygiena od jeho založení do roku 1967. Jeho zásluhou se časopis stal periodikem s kvalitní vědeckou i praktickou úrovní.

Karel Symon se narodil 26. 9. 1916 ve Veverské Bítýšce. Lékařskou fakultu (LF) v Brně absolvoval po zdržení 2.

světovou válkou a po promoci nastoupil na Hygienický ústav Masarykovy university (MU) v Brně. V 50. letech se podílel na přípravě vzniku hygienické služby a v té době se také habilitoval na LF MU z obecné hygieny. V roce 1952 se stal ředitelem Ústavu hygieny v Praze, jedné z institucí po v roce 1950 zrušeném SZÚ. Od vzniku Lékařské fakulty hygienické UK zde přednášel hygienu obecnou a komunální a v roce 1963 byl jmenován profesorem. Vedl také katedru hygieny Institutu pro další vzdělávání lékařů. Po vzniku Institutu hygieny a epidemiologie v roce 1971 byl vedoucím jeho Centra hygieny obecné a komunální.

Prof. Symon se trvale snažil posílit v teorii i praxi hygieny medicínské aspekty. Podporoval používání

experimentálních výzkumných metod, práci na lidských dobrovolnících a pokusných zvířatech. Novátorské byly zejména epidemiologické metody práce při studiu faktorů prostředí na zdraví. Průkaz poškození zubní skloviny fluorem u obyvatelstva v Krásně nad Bečvou ve 40. letech minulého století byl pionýrským příkladem epidemiologického důkazu zdravotních důsledků kontaminace prostředí (4).

Profesor Symon zemřel 7. 8. 1996 (5–7).

Prof. MUDr. Jiří Havránek, DrSc.

Jiří Havránek vedl redakční radu Čs. hygieny v letech 1968 až 1971. V důsledku angažování v demokratizaci politiky koncem 60. let byl po sovětské okupaci v roce 1968 a návratu konzervativních komunistů k moci v roce 1971 funkce zbaven.

Prof. Havránek se narodil 8. 9. 1928 v Ostravě. Medicínu začal studovat na Fakultě všeobecného lékařství UK a koncem studia přestoupil na nově založenou Lékařskou fakultu hygienickou UK (LFH), kde byl jedním z prvních absolventů. Na LFH zůstal jako pedagog a vědec a pracoval zde po celý profesní život. V roce 1962 se stal kandidátem věd a docentem hygieny, byl tehdy jedním z nejmladších docentů na fakultě. Byl předním reprezentantem první generace významných odborníků, kteří ve druhé polovině 20. století hledali a vytvářeli pojetí hygieny a hygienické služby.

Specializoval se na hygienu bydlení a výstavby a zejména na problematiku hluku a jeho účinků na zdraví. Monografie Hluk a zdraví se stala jeho stěžejním dílem. Hygienu přednášel také na Institutu pro další vzdělávání lékařů, na Přírodovědecké fakultě UK, ČVUT a Vysoké škole ekonomické.

Nekompromisně odmítavý postoj k okupaci Československa Sovětským svazem v roce 1968 mu přinesl odbornou a společenskou diskriminaci a profesorem byl jmenován až po listopadové revoluci v roce 1990. V té době se stal hlavním odborníkem MZ pro hygienu životního prostředí a významně se podílel na přípravě nové koncepce hygienické služby.

Profesor Havránek zemřel 28. října 2002 (8).

Prof. MUDr. Jaroslav Lener, DrSc.

Jaroslav Lener byl vedoucím redaktorem Československé hygieny (později Hygieny) v letech 1972 až 2003. Kromě svědomité redakční práce se zasloužil o překonání důsledků redukce dotací pro edici časopisu počátkem 90. let.

Narodil 13. 2. 1934 v Jetiřovicích na Strakonicku. Na Lékařské fakultě hygienické promoval v roce 1963. Po dvou letech na OHS Chomutov se na LFH UK vrátil a v roce 1969 získal titul kandidáta věd. Přешel potom na Ústav hygieny (později integrovaný do Institutu hygieny a epidemiologie – IHE) jako vědecký pracovník v obo-

ru komunální hygieny a v roce 1980 se stal doktorem věd. V letech 1973–1985 byl náměstkem ředitele IHE a v letech 1982–1991 vedoucím Centra hygieny obecné a komunální IHE. V IHE (který se v roce 1992 vrátil k původnímu názvu Státní zdravotní ústav) pracoval do roku 2000. V roce 1985 byl jmenován docentem hygieny a v roce 1988 profesorem. V letech 2002 až 2004 vedl jako přednosta Ústav obecné hygieny Centra preventivního lékařství 3. LF UK. Ve vědecké práci se zaměřil na toxické kovy, zejména kadmium, molybden a vanad. Ve spolupráci s Akademií věd ČR se zabýval i problematikou deficitu jódu.

Prof. Lener zastával řadu významných funkcí v rámci ministerstva zdravotnictví, v Grantové agentuře ČR, ve Společnosti hygieniků a byl členem Société Internationale pour la Recherche sur les Maladies de Civilisation et l'Environnement (9). V roce 2004 byl vyznamenán medailí České lékařské společnosti JEP.

Profesor Lener zemřel 15. 9. 2015.

Doc. MUDr. Jindřich Fiala, CSc.

Jindřich Fiala, který se narodil v roce 1959 v Třebíči, byl vedoucím redaktorem Hygieny v letech 2004 až 2006. V letech 1978–1984 vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity J. E. Purkyně v Brně, obor všeobecné lékařství (brněnská Masarykova univerzita nesla v letech 1960–1989 jméno J. E. Purkyně). Po promoci nastoupil na interní oddělení nemocnice v Třebíči. Pro svůj zájem o problematiku hygienických oborů byl roku 1985 přijat jako asistent na katedru hygieny a epidemiologie LF UJEP Brno fungující pod vedením profesorky Drahoslavy Hrubé a profesora Jaroslava Kotulána.

V rané fázi se věnoval v rámci hygieny práce a pracovního lékařství především cirkadiánním rytům a jejich významu pro denní rozvrh práce, zejména z hlediska rizikovosti noční a směnné práce. V roce 1991 na toto téma obhájil kandidátskou práci na 3. LF UK v Praze. Následně se orientoval na primární prevenci neinfekčních onemocnění a podporu zdraví, v letech 1994–2006 byl úspěšným řešitelem 11 projektů podpory zdraví MZ ČR a v roce 2001 habilitoval na LF MU s tématem Evaluace rizikových faktorů neinfekčních onemocnění pomocí komplexního vyšetření jako diagnostický a intervenční nástroj v primární prevenci.

Vedle výzkumu hlavní část jeho práce po celou dobu tvoří výuka mediků i studentů nelékařských zdravotních oborů (a zároveň působí ve funkci školitele). Pracoviště se postupně transformovalo přes Ústav preventivního lékařství a Ústav ochrany a podpory zdraví až po současný Ústav veřejného zdraví. Doc. Fiala jako hlavní řešitel úspěšně řešil řadu grantů, naposledy v roce 2022 obhájený grant TAČR proti dětské obezitě. Je autorem více než stovky publikací, dlouhodobě pracuje v redakční radě časopisu Výživa a potraviny a kromě mnoha dalších činností je hodnotitelem výstupů výzkumných organizací pro SKV (Systém kvalitních výsledků) – VaVaI (Informační systém výzkumu, vývoje a inovací) pro vládu ČR.

Doc. MUDr. Jaroslav Kříž

Jaroslav Kříž byl předsedou redakční rady časopisu *Hygieny* v letech 2007 až 2021 a významně se podílel na překonání vydavatelských problémů v polovině nulté dekády 21. stol. a na garanci edice Státním zdravotním ústavem.

Narodil se 27. 5. 1936 v Táboře. Lékařskou fakultu hygienickou UK absolvoval v roce 1960 a stal se zde asistentem na katedře hygieny obecné a komunální. V roce 1972 odešel na KHS Středočeského kraje, kde vedl Oddělení hygieny obecné a komunální. Vedle rutinní práce se věnoval studiu účinků znečištění ovzduší v okolí průmyslových zdrojů na zdraví dětí.

V roce 1990 vláda jmenovala MUDr. Kříže hlavním hygienikem ČR a tuto funkci vykonával do roku 1993. Prosazoval vyšší angažovanost hygieniků v primární prevenci nemocí a nové přístupy v ochraně a podpoře zdraví, které se snažil zabudovat do nové koncepce oboru. Koncipoval Systém monitorování zdraví ve vztahu k životnímu prostředí a podílel se na vzniku Národního programu zdraví a Projektů podpory zdraví. V roce 1990 byl habilitován v oboru hygiena.

V letech 1994–2001 byl ředitelem SZÚ v Praze. Zasloužil se zde o zvýšení vědecké a společenské autority ústavu, oživil vztahy s politickou a mediální sférou a obnovil činnost v oboru podpora zdraví. Za jeho vedení se uskutečnila řada akcí k revitalizaci budov i areálů. Spoluzaložil Meziresortní komisi pro řešení jódového deficitu, osm let byl jejím předsedou a významně přispěl k vyřešení nedostatku jódu u populace ČR.

V roce 2006 obdržel medaili České lékařské společnosti JEP a v roce 2013 čestné uznání Společnosti hygieny a komunitní medicíny ČLS JEP (10).

MUDr. František Kožíšek, CSc.

František Kožíšek, který se narodil 1. 1. 1963 v Praze, je předsedou redakční rady *Hygieny* od ledna 2022. Lékařskou fakultu hygienickou UK v Praze absolvoval v roce 1987, následně působil 3 roky jako interní vědecký aspirant v IHE (postgraduální studium zakončil obhajobou dizertační práce Biogenní hodnota pitné vody na 3. LF UK Praha v roce 1992). Od 1990 až dosud působí jako odborný a výzkumný pracovník ve Státním zdravotním ústavu v Praze (v současné době ve funkci vedoucího Oddělení hygieny vody a Národního referenčního centra pro pitnou vodu).

Jeho specializací je hodnocení zdravotních rizik z pitné vody a vody pro rekreaci, posuzování zdravotní nezávadnosti výrobků a technologií pro styk s pitnou a teplou vodou, návrhy legislativních a metodických předpisů, výzkumná, osvětová a publikační činnost v oblasti hygieny vody. Zastupuje ČR a koordinuje národní účasti v různých mezinárodních projektech ve vztahu k pitné nebo rekreační vodě (např. v různých pracovních skupinách Evropské komise, v Protokolu o vodě a zdraví apod.).

F. Kožíšek byl a je řešitelem a spoluřešitelem řady národních i mezinárodních výzkumných projektů. Absolvoval mnoho mezinárodních kurzů a stáží, např. *Modern epidemiological methods and design* (London School of Hygiene and Tropical Medicine, Praha, 1991), *U. S. EPA course on risk assessment* (Železná Ruda, 1993), postgraduální pobyt v *Environmental and Occupational Health Science Institute* (Rutgers University of New Jersey, USA, 1996), *Effective water quality management* (WHO, Guildford, UK, 1997) či *Quantitative Microbial Risk Assessment Summer School* (Delft University of Technology, 2010). Má specializovanou způsobilost k výkonu povolání lékaře v oboru hygiena obecná a komunální (2008) a osvědčení o autorizaci k hodnocení zdravotních rizik (2004).

V letech 2009 až 2013 působil jako odborný asistent Ústavu obecné hygieny 3. lékařské fakulty UK v Praze. V současné době působí jako externí lektor na Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze, v Národním centru ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně a ve specializačním vzdělávání v oboru hygiena a epidemiologie na 3. LF UK a LF v Plzni UK. MUDr. Kožíšek je členem Společnosti hygieny a komunitní medicíny ČLS JEP a autorem více než stovky odborných publikací.

Závěr

Sedm šéfredaktorů a redakčních rad, které jako předsedové vedli, reprezentuje úctyhodnou historii časopisu patřícího mezi trvalé pilíře české (a slovenské) zdravotnické literatury.

Dlouhá řada minulých ročníků je historickým dokumentem o podílu oboru na rozvoji ochrany zdraví a jeho podpory. Letošní 68. ročník řadí *Hygienu* k vytrvalým titulům, jako je např. *Vnitřní lékařství* s 69. ročníkem. Mnoho národních lékařských periodik má mnohem kratší historii. Zřejmě nejdéle bez přestávky, už od roku 1911, vychází ve Spojených státech *American Journal of Public Health* a ještě delší historii by měl německý *Gesundheit* založený v roce 1875, dnes už však neexistuje. Byly v něm články o veřejné a soukromé hygieně, sdělení z epidemiologie, výživy a o zásobování vodou. Jeho roli později převzal časopis *Bundesgesundheitsblatt - Gesundheitsforschung - Gesundheitsschutz*, který má letos již 66. ročník a společně ho vydávají Ústav Roberta Kocha, Ústav Paula Ehrlicha, Spolkový ústav pro léčiva a zdravotnické prostředky a Spolkové centrum pro zdravotní výchovu. Časopis vychází v němčině a přináší mnoho cenných metodických článků a doporučení ze všech oblastí hygieny a epidemiologie. Úplně bychom v tomto kontextu neměli opominout ani Časopis lékařů českých, který začal vycházet v roce 1862 a letos je ve svém 162. ročníku. Do vzniku specializovaného hygienicko-epidemiologického časopisu zde články z oborů hygieny a epidemiologie běžně vycházely a občas se objeví i dnes.

Současná doba globalizace a digitalizace bohužel ohrožuje národní periodika nejen v ČR, ale i v mnoha jiných státech, jejichž odborná komunita není dost početná a movitá. Do poklesu významu lokálních časopisů se promítá i akcent grantových agentur na publikaci autorských článků ve známých mezinárodních časopisech

Oslava 50. narozenin profesora Symona (1966).

Zleva stojící: MUDr. Blahoslav Petr, MUDr. Otto Emberger, MUDr. Pavel Schmidt, MUDr. Jiří Havránek, MUDr. Jiří Kašpar, RNDr. Jiří Chalupa, RNDr. Bořivoj Havlík, RNDr. Soběslav Fíker a MUDr. Vladimír Jiřík. Sedící oslavenec MUDr. Karel Symon.

s vysokým impakt faktorem. Odborné sdělení týkající se místní problematiky se tak k domácímu čtenáři často vůbec nedostane. Některé státy si proto stále ponechávají národní časopis. Francie vydává *Santé publique* vycházející kromě francouzštiny také v angličtině a španělštině, v Bulharsku vychází *Journal of Public Health* s paralelními texty v bulharštině a angličtině. V Polsku vydávají dva tradiční časopisy podobné *Hygieně*: *Zdrowie Publiczne* – Polish Journal of Public Health (letos vychází 133. ročník) a *Roczniki Państwowego Zakładu Higieny* – *Annals of the National Institute of Hygiene* (letos v 74. ročníku); nicméně již několik let zde vychází články výhradně anglicky.

V Rusku od roku 1922 do současné doby vychází *Gigiena i sanitaria*, která je svým odborným zaměřením podobná *Hygieně*. Je nesporné, že národní periodikum má stále vysokou hodnotu pro teorii i praxi oboru a pro postgraduální vzdělávání. Velmi cenný je i pro začínající autory. Redakční rada i Státní zdravotní ústav jako vydavatel *Hygieny* vyvinou maximální snahu o zajištění dalších ročníků časopisu a jeho vysokou odbornou kvalitu.

Poznámka k uvádění literatury: níže citujeme některé, podle našeho názoru, důležité zdroje, přestože jsme si vědomi, že některé z nich obsahují drobné věcné chyby (např. v datech). Pokud jsme je zjistili, snažili jsme se v našem článku uvést správné informace.

Střet zájmů: žádný.

ORCID

František Kožíšek <http://orcid.org/0000-0002-0107-6969>

LITERATURA

1. Kožíšek F. Příběh časopisu *Hygiena*. *Hygiena*. 2006;51(1):2-3.
2. Kříž J, Beranová R. Historie Státního zdravotního ústavu v Praze. *Acta Hyg Epidemiol Microbiol*. 2002;zvláštní číslo:1-140.
3. Kříž J. 100 let od narození prof. MUDr. Karla Rašky. *Hygiena*. 2009;54(3):83.
4. Kožíšek F. Ad: Vzpomínka na profesora Symona. *Hygiena*. 2014;59(1):52.
5. Havránek J, Kříž J. Se smutkem sdělujeme, že 7. srpna 1996 zemřel prof. MUDr. Karel Symon. *Hygiena*. 1996;41(4):241-2.
6. Bencko V, Kříž J. Vzpomínka na prof. MUDr. K. Symona k jubileu 3. lékařské fakulty UK v Praze. *Hygiena*. 2013;58(3):139-40.
7. Bencko V. Zamyšlení ke stému jubileu narození profesora MUDr. Karla Symona. *Hygiena*. 2016;61(3):131-3.
8. Kříž J, Bencko V. Osobnosti, které se zasloužily o pokrok hygieny v České republice. *Hygiena*. 2018;63(3):89-98.
9. Kotulán J. Prof. MUDr. Jaroslav Lener, DrSc. jubluje (65). *Hygiena*. 1999;44(3):181-2.
10. Jaroslav Kříž (lékař) [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation; 2016 [cited 2023 May 17]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_K%C5%99%C3%AD%C5%BE_\(l%C3%A9ka%C5%99\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_K%C5%99%C3%AD%C5%BE_(l%C3%A9ka%C5%99)).

Došlo do redakce: 11. 4. 2023

Přijato k tisku: 23. 5. 2023

MUDr. František Kožíšek, CSc.
Státní zdravotní ústav
Centrum zdraví a životního prostředí
Oddělení hygieny vody
Šrobárova 49/48
100 00 Praha 10
Česká republika
E-mail: frantisek.kozisek@szu.cz